Valiokunnan lausunto YmVL 13/2020 vp– E 83/2020 vp

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Pellolta pöytään -strategiasta (Farm to Fork) 20.5.2020

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Pellolta pöytään -strategiasta (Farm to Fork) 20.5.2020 (E 83/2020 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Tuuli Orasmaa, maa- ja metsätalousministeriö (etäkuuleminen)
- erityisasiantuntija Sonja Pyykkönen, ympäristöministeriö (etäkuuleminen)
- tutkija Markus Vinnari, Helsingin yliopisto, maatalous-metsätieteellinen tiedekunta (etäkuuleminen)
- johtava tutkija Minna Kaljonen, Suomen ympäristökeskus (etäkuuleminen)
- toiminnanjohtaja Susann Rännäri, Luomuliitto ry (etäkuuleminen)
- maatalousjohtaja Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry (etäkuuleminen)
- johtaja Ilkka Nieminen, Päivittäistavarakauppa ry (etäkuuleminen)
- asiantuntija Tuuli Hietaniemi, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra (etäkuuleminen)
- erityisasiantuntija Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry (etäkuuleminen)

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- erikoistutkija Sari Luostarinen, Luonnonvarakeskus
- Huoltovarmuuskeskus
- Soilfood Oy
- Valio Oy
- SEY Suomen eläinsuojelu
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Raisio Oyj
- WWF Suomi

Valmis
5.0

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Pellolta pöytään -strategia on osa komission Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Vihreän kehityksen ohjelma on keskeinen osa komission vastausta globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 toteuttamiseksi.

Pellolta pöytään –strategiassa esitetään kattavalla tavalla toimia, joilla siirrytään kestävämpään ruokajärjestelmään EU:ssa. Komission mukaan siirtymän myötä voidaan pienentää EU:n ruokajärjestelmän ympäristö- ja ilmastojalanjälkeä, parantaa ruokajärjestelmän kriisinsietokykyä ja suojella kansalaisten terveyttä. Alkutuottajien toimeentulon turvaaminen on keskeistä siirtymän mahdollistamiseksi ja strategiassa nostetaan esiin pyrkimys reiluun siirtymään ottaen huomioon jäsenvaltioiden erilaiset tilanteet ja lähtökohdat. Komissio myös katsoo, että siirtyminen kestäviin elintarvikejärjestelmiin on valtava taloudellinen mahdollisuus ja se tarjoaa etulyöntiaseman kaikille EU:n elintarvikeketjun toimijoille.

Strategiassa korostetaan, että EU:n on kiireellisesti vähennettävä riippuvaisuutta kasvinsuojeluaineista ja mikrobilääkkeistä, vähennettävä liiallista lannoitusta, lisättävä luomuviljelyä, parannettava eläinten hyvinvointia ja käännettävä luonnon monimuotoisuuden väheneminen laskuun. Tavoitteena on nostaa EU kansainvälisen kestävyyden standardiksi. Komission mukaan EU:n on tärkeää esimerkillään vaikuttaa myös globaalisti ruokajärjestelmien kestävyyden parantamiseksi.

Strategiaan sisältyy liite, jossa kuvataan strategian toimintasuunnitelma (action plan). Toimintasuunnitelmaan sisältyy yhteensä 27 aloitetta ja toimenpidettä. Pellolta pöytään –strategialla on monia yhtymäkohtia EU:n biodiversiteettistrategian (COM(2020) 380 final) kanssa, erityisesti tavoitteet liittyen kasvinsuojeluaineisiin, lannoitteisiin ja ravinnepäästöihin sekä luomuviljelyyn.

Strategia jakautuu kolmeen alaotsikkoon, joissa keskitytään 1) uuden ruokaketjun rakentamiseen, joka palvelee kuluttajia, tuottajia ja ympäristöä, 2) siirtymän mahdollistaviin toimiin ja 3) globaalin siirtymän edistämiseen.

Kuluttajien, tuottajien, ilmaston ja ympäristön kannalta toimivamman ruokaketjun rakentaminen

EU:n pyrkimyksenä on parantaa ruokajärjestelmän kestävyyttä EU:ssa ja toimia edelläkävijänä globaalilla tasolla. Strategian tavoitteet on asetettu EU:lle kokonaisuudessaan ja strategiassa otetaan huomioon jäsenvaltioiden erilaiset lähtötilanteet ja mahdollisuudet parantaa tilannettaan. Siirtymän nopeuttamiseksi komissio aikoo laatia vuonna 2023 ehdotuksen kestäviä ruokajärjestelmiä koskevasta lainsäädäntökehyksestä, jolla lisättäisiin ruokajärjestelmiin liittyvien politiikkojen yhdenmukaisuutta EU:n ja kansallisella tasolla.

Kestävän elintarviketuotannon varmistaminen

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (YMP) on keskeinen strategian tavoitteiden saavuttamisessa. Komissio toteaa, että sen vuonna 2018 antama asetusehdotuspaketti YMP:n uudistamiseksi jo sinänsä edistää Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita, kunhan komission asetusehdo-

tusten keskeisimmät säännökset säilytetään YMP:n uudistuksen neuvottelujen edetessä, mutta asetuksia tulee tietyin osin vielä kehittää.

Komissio aikoo valmistella jäsenvaltioille suositukset jokaisesta YMP:n erityistavoitteesta YMP:n strategiasuunnitelmien laatimiseen. Komissio tulee korostamaan suosituksissaan vihreän kehityksen ohjelman ja EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteita. Pellolta pöytään- ja EU:n biodiversiteettistrategiat asettavat useita määrällisiä EU-tason tavoitteita ja komissio aikoo pyytää jäsenvaltioita asettamaan YMP:n strategiasuunnitelmassaan kansalliset tavoitearvot näiden tavoitteiden täyttämiseksi. EU:n tulisi saavuttaa molempien strategioiden määrälliset tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.

Komissio näkee YMP:n ekojärjestelmät tärkeimpänä rahoituksen lähteenä kestävien viljelykäytänteiden edistämisessä ja toteaa, että jäsenvaltioiden ja komission on varmistettava ekojärjestelmille kunnollinen resursointi ja toimeenpano. Ekojärjestelmät ovat osa YMP:n uudistuksen asetusehdotuspakettia. Komissio tukee tietyn vähimmäisrahoitusosuuden varaamista ekojärjestelmille YMP:n talousarviosta.

Komissio korostaa strategiassa, että siirtymässä kohti kestävämpää ruokajärjestelmää tarvitaan kaikkien ruokaketjun osapuolten panosta. Tuotantotapoja tulee muuttaa entistä nopeammin ja hyödyntää teknologian tarjoamia mahdollisuuksia. Tämä vaatii komission mukaan investointeja, mutta toisaalta se tarjoaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Komissio mainitsee esimerkkinä maaperän hiilensidonnan, josta pitäisi palkita viljelijöitä ja metsänomistajia joko YMP:n välineillä tai muilla yksityisillä tai julkisilla aloitteilla.

Komissio nostaa esiin biopohjaisen kiertotalouden mahdollisuudet ja toteaa lisäävänsä toimia uusiutuvan energian käytön (mm. biokaasun) sekä energiatehokkuuden lisäämiseksi maatalous- ja elintarvikesektoreilla ottaen huomioon luonnon monimuotoisuus ja ruokaturva.

Strategiaan sisältyy tavoite kasvinsuojeluaineiden käytön ja niistä aiheutuvien riskien vähentämisestä 50 % nykyisestä vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi komissio aikoo vähentää tavanomaista haitallisempien kasvinsuojeluaineiden käyttöä 50 %. Komissio aikoo lisätä kasvinsuojelun kestävyyttä myös mm. uudelleenarvioimalla torjunta-aineiden kestävää käyttöä koskevan direktiivin (2009/128/EY) tavoitteet ja parantamalla integroitua kasvinsuojelua koskevia säännöksiä. Torjunta-aineiden kestävää käyttöä koskevan direktiivin tavoitteena on vähentää torjunta-aineiden käytöstä ihmisten terveydelle ja ympäristölle aiheutuvia riskejä ja vaikutuksia, erityisesti luonnon monimuotoisuuteen. Integroidussa kasvinsuojelussa yhdistetään vaihtoehtoisia kasvinsuojelumenetelmiä, mm. viljelykiertoa, kasvinsuojeluaineiden käyttöön. Lisäksi komissio aikoo helpottaa biologisia tehoaineita sisältävien kasvinsuojeluaineiden pääsyä markkinoille, vahvistaa kasvinsuojeluaineiden ympäristöriskinarviointia sekä pyrkii nopeuttamaan kasvinsuojeluaineiden kansallisia hyväksymisprosesseja.

Komission tavoitteena on vähentää lannoitteiden käyttöä vähintään 20 % vuoteen 2030 mennessä. Komission tavoitteena on myös vähentää ravinnehuuhtoumia vähintään 50 % samalla varmistaen, ettei maan viljavuus vähene. Lisäksi komissio aikoo yhdessä jäsenvaltioiden kanssa kehittää integroidun ravinteiden hallinnan toimintasuunnitelman ja mm. edistää täsmälannoituksen

käyttöä erityisesti intensiivisen kotieläintuotannon alueilla sekä orgaanisen jätteen kierrätystä lannoitteiksi.

Strategiassa esitetään keinoja EU:n kotieläintuotannon ympäristö- ja ilmastovaikutuksen pienentämiseen. Strategian pyrkimykset liittyen mm. ravinteiden käsittelyyn ja biokaasun tuotantoon tukevat tätä tavoitetta. Lisäksi komissio aikoo edesauttaa kestävien ja innovatiivisten rehun lisäaineiden markkinoille saattamista ja tutkia mahdollisuutta vähentää riippuvuutta tuontivalkuaisesta. Komissio aikoo arvioida myös EU:n menekinedistämisohjelman, jotta se edesauttaisi kestävää tuotantoa ja kulutusta ja vastaisi muuttuvia ruokavalioita. Komissio myös toteaa strategiassa, että se aikoo tarkastella tiukasti jäsenvaltioiden YMP:n strategiasuunnitelmien ehdotukset tuotantoon sidotuksi tueksi erityisesti kokonaiskestävyyden näkökulmasta.

Komissio pyrkii vähentämään tuotanto- ja vesiviljelyeläimiin käytettävien mikrobilääkkeiden myyntiä 50 % vuoteen 2030 mennessä taistelussa mikrobilääkeresistenssiä vastaan. Komissio aikoo lisäksi arvioida uudelleen eläinten hyvinvointilainsäädännön mukaan lukien eläinten kuljetusta ja teurastusta koskevan lainsäädännön. Komissio harkitsee myös vaihtoehtoja eläinten hyvinvointimerkinnäksi.

Ilmastonmuutos aiheuttaa uusia uhkia kasvien terveydelle. Kasvinterveyden alalla komission tavoitteena on vahvistaa kasvien tuonnin valvontaa. Komissio aikoo selvittää uusien genomitekniikoiden mahdollisuuksia parantaa kestävyyttä elintarvikeketjussa. Komission mukaan siementen monimuotoisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen on tärkeää ja viljelijöillä on oltava laadukkaita siemeniä saatavilla. Komissio aikoo myös helpottaa kasvilajikkeiden mukaan lukien luomusiementen rekisteröintiä.

Komissio toteaa strategiassa, että luomutuotannon edistämiseksi on edelleen ponnisteltava niin maataloudessa kuin vesiviljelyssäkin. YMP:n toimenpiteiden, kuten ekojärjestelmien, investointien ja neuvontapalveluiden, ja yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) toimenpiteiden lisäksi komissio aikoo esittää luomutuotannon toimintaohjelmaa. Strategian tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä 25 % EU:n maatalousmaasta on luomutuotannon piirissä. Lisäksi komissio pyrkii merkittävään luomutuotannon lisäämiseen myös vesiviljelyssä.

Kalastuksen ja vesiviljelyn osalta komissio haluaa vauhdittaa siirtymistä kestävään tuotantoon. Komissio lisää ponnisteluja kalakantojen saamiseksi kestäville tasoille ja kalojen poisheiton vähentämiseksi. Kalastuksen säätelyjärjestelmää pyritään vahvistamaan Välimerellä ja arvioimaan vuoteen 2022 mennessä, miten YKP ottaa huomioon ilmastonmuutoksesta aiheutuvat riskit.

Komissio toteaa, että viljellyt kalat ja merenelävät aiheuttavat pienemmän hiilijalanjäljen kuin maalla tapahtuva eläintuotanto. Komissio aikoo vahvistaa suuntaviivat jäsenvaltioiden vesiviljelystrategioille ja edistää vesiviljelyn kestävän kasvun rahoittamista Euroopan meri- ja kalatalousrahaston kautta. Komissio tulee myös tukemaan levän tuotantoa, jonka tulisi kehittyä tärkeäksi vaihtoehtoisen proteiinin lähteeksi osana kestävää elintarviketuotantoa.

Komissio aikoo selventää kilpailusääntöjä, jotta jatkossa olisi mahdollista sallia alkutuottajien yhteistyöaloitteet kestävyyden edistämiseksi. Lisäksi komissio aikoo edistää viljelijöiden ja kalastajien asemaa ruokaketjussa kannustamalla ja laajentamalla yhteistyömahdollisuuksia yhtei-

sen markkinajärjestelyn puitteissa. Komissio aikoo myös valvoa epäterveistä kauppatavoista annetun direktiivin (EU) 2019/633 toimeenpanoa. Komissio aikoo esittää myös muita aloitteita, joilla parannetaan elintarvikeketjun avoimuutta.

Ruokaturvan varmistaminen

Komission mukaan COVID-19 –pandemia on muistuttanut vankan ja kriisinkestävän ruokajärjestelmän ja ruokaturvan tärkeydestä. Komissio toteaa, että kriisi on osoittanut myös kriittisen työvoiman, kuten kausityövoiman tärkeyden ruokajärjestelmän toimivuudelle. Komissio aikoo laatia vuoden 2021 aikana valmiussuunnitelman EU:n elintarvikehuollon ja elintarviketurvan varmistamiseksi kaikissa kriisitilanteissa.

Kestävän ruoan jalostustoiminnan, tukku- ja vähittäiskaupan sekä majoitus- ja ruokapalvelujen edistäminen

Strategiassa todetaan, että EU on maailman suurin maataloustuotteiden viejä ja tuoja. EU:n elintarvikesektorin vaikutus on merkittävä maailman elintarvikekaupan ekologiseen ja sosiaaliseen jalanjälkeen. Komission mielestä elintarviketeollisuuden tulee näyttää tietä kestävän ja terveellisen ruoan saatavuuden ja kohtuullisen hintatason edistämisessä ja strategiaan sisältyy aloitteita yritystoiminnan kestävyyttä koskevan ohjeistuksen lisäämiseksi. Lisäksi komissio aikoo valmistella ravitsemusprofiilit, joiden avulla rajoitetaan rasvaisten, sokeristen ja suolaisten elintarvikkeiden markkinointia. Profiilien avulla edistetään myös tuotteiden uudelleenmuokkausta terveellisemmiksi elintarviketeollisuudessa.

Strategiaan sisältyy pyrkimys lisätä kiertotalouteen perustuvia liiketoimintamalleja ruokaketjussa ja komissio aikoo tukea esimerkiksi kestäviä ja ympäristöystävällisiä ratkaisuja elintarvikepakkauksissa. Lisäksi komissio aikoo mm. arvioida elintarvikepakkauksissa käytettäviä kontaktimateriaaleja koskevan lainsäädännön.Komissio aikoo tarkistaa kaupan pitämisen vaatimuksia erityisesti niiden vaikutuksista ruokahävikin syntyyn. Kaupan pitämisen vaatimukset on määritelty yhteisestä markkinajärjestelystä annetussa asetuksessa ja ne koskevat tiettyjen elintarvikkeiden, mm. hedelmien ja vihannesten laatuvaatimuksia. Lisäksi komissio aikoo vahvistaa maantieteellisten merkintöjen lainsäädäntöä ja tarvittaessa ehdottaa niihin lisättäväksi myös kestävyyskriteereitä.

Kestävän ruoankulutuksen edistäminen ja terveelliseen ja kestävään ruokavalioon siirtymisen helpottaminen

Strategian mukaan nykyiset ruoan kulutustottumukset ovat kestämättömiä terveyden ja ympäristön näkökulmista. Tietoon perustuvien, terveellisten ja kestävien valintojen edistämiseksi komissio aikoo ehdottaa yhdenmukaista pakkauksen etupuolella esitettävää ravintoarvomerkintää ja harkitsee alkuperämerkintöjen pakollisuuden laajentamista tiettyihin elintarvikkeisiin tai elintarvikeryhmiin. Lisäksi komissio tutkii mahdollisuuksia yhtenäistää markkinoinnissa käytettäviä väittämiä tuotteiden ympäristövaikutuksista (nk. vihreitä väittämiä) osana elintarvikkeiden kestävän merkintäjärjestelmän luomista.

Kestävän ruoan saatavuuden parantamiseksi komissio tulee edistämään pakollisten vähimmäiskriteereiden asettamista kestäville julkisille ruokahankinnoille. Komissio aikoo myös arvioida koulujakelujärjestelmää, jotta se edistäisi paremmin kestävää kulutusta. Komissio toteaa lisäksi, että myös verokannustimilla olisi edistettävä kestävää ja terveellistä ruokavaliota. Tähän liittyen neuvostossa on parhaillaan käsiteltävänä komission ehdotus arvonlisäverokannoiksi, mikä mahdollistaisi verokantojen kohdennetumman käytön.

Ruokahävikin ja -jätteen vähentäminen

EU on sitoutunut YK:n kestävän kehityksen tavoitteissa puolittamaan asukaskohtaisen ruokajätteen määrän vuoteen 2030 mennessä. Komissio aikoo ehdottaa laillisesti sitovia tavoitteita ruokahävikin vähentämiseksi vuonna 2023 ja tulee arvioimaan myös EU:n säännökset päivämäärämerkinnöistä (”parasta ennen” ja ”viimeinen käyttöpäivä”).

Elintarvikepetosten torjunta elintarvikeketjussa

Elintarvikepetokset estävät kuluttajia tekemästä tietoon perustuvia valintoja ja heikentävät ruokajärjestelmän kestävyyttä. Komissio aikoo parantaa jäsenvaltioiden koordinaatiota elintarvikepetosten torjumiseksi ja aikoo ehdottaa mm. tiukempia maahantuonnin tarkastuksia.

Siirtymän mahdollistavat toimet

Tutkimus, innovaatiot, teknologia ja investoinnit

Tutkimus, innovaatiot, koulutus ja neuvonta ovat tärkeimpiä keinoja kestävän siirtymän vauhdittamiseksi. Komissio valmistelee Euroopan vihreään kehityksen ohjelmaan liittyvää tutkimushakua osana käynnissä olevaa Horisontti 2020 –tutkimus- ja innovaatio-ohjelmaa. Hakuun on tarkoitus osoittaa 1 miljardia euroa. Yhtenä osana tätä hakua on Pellolta pöytään –strategian aihealueiseen liittyvä innovaatiopainotteinen hakukokonaisuus. Haku on tarkoitus avata syyskuussa 2020.

Myös tulevassa EU:n tutkimuksen ja kehittämisen puiteohjelmassa, Horisontti Euroopassa, on erityisiä tutkimuskumppanuuksia, jotka liittyvät kestävään ruokajärjestelmään. Tällaisia ovat mm. agroekologisiin viljelykäytäntöihin liittyvä kumppanuus, jonka tarkoitus on edistää agroekologian laajempaa käyttöä ruoantuotannossa. Toinen aiheeseen liittyvä kumppanuus koskee turvallisia ja kestäviä elintarvikejärjestelmiä, jossa etsitään kestäviä innovaatioita mm. ravinnon tuotantoon ja kiertotalouteen.

Strategiassa mainitaan lisäksi maaseudun innovaatio-ohjelman EIP-AGRI:n vahvistaminen sekä Euroopan aluekehitysrahasto osana tiedon levittämisen, innovaatioiden ja yhteistyön tukemista.

Komissio pitää tärkeänä nopean laajakaistayhteyden levittämistä mm. täsmäviljelyn ja tekoälyn hyödyntämiseksi ja pyrkii takaamaan nopean laajakaistayhteyden kaikkialle EU:ssa vuoteen 2025 mennessä.

Strategian mukaan EU:n kestävän rahoituksen luokitusjärjestelmä tulee edistämään kestäviä investointeja myös maataloudessa. Kestäviä ja digitaalista siirtymää edistäviä investointeja tulee komission mukaan tukea myös YMP:n kautta.

Neuvontapalvelut, tiedon- ja osaamisen jakaminen ja taidot

Alkutuottajat tarvitsevat puolueetonta ja räätälöityä neuvontaa. Komission mukaan jäsenvaltioiden tulee lisätä neuvontatukea maatalouden tieto- ja innovointijärjestelmien (AKIS) kautta vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Komissio aikoo ehdottaa maatilojen kirjanpidon tietojärjestelmän (FADN) muuttamista maatilojen kestävyyden tietojärjestelmäksi, jonka kautta kerättäisiin myös Pellolta pöytään – ja biodiversiteettistrategioihin liittyvää tietoa.

Komissio aikoo lisäksi antaa neuvontaa elintarvikeketjun pienille ja keskikokoisille yrityksille kestävyyden lisäämiseksi.

Globaalin siirtymän edistäminen

EU aikoo ulkopolitiikan toimillaan kehittää nk. vihreitä alliansseja kestävien ruokajärjestelmien tukemiseksi ja edistää kestävää siirtymää eri globaaleilla yhteistyöfoorumeilla. Komissio nostaa erityisesti esiin EU:n kauppapolitiikan, jolla tulisi edistää kunnianhimoisia sitoumuksia mm. liittyen eläinten hyvinvointiin, kasvinsuojeluaineisiin ja mikrobilääkeresistenssiin. EU pyrkii varmistamaan, että kaikissa EU:n kahdenvälisissä kauppasopimuksissa olisi kunnianhimoinen kestävää kehitystä koskeva osuus ja että sopimukset toimeenpannaan täysimääräisesti.

Kansainvälisessä yhteistyössä EU tulee keskittymään kestävään ruoantuotantoon liittyvään tutkimukseen ja innovaatioihin. EU tulee myös antamaan vuonna 2021 lainsäädäntöehdotuksen, jolla pyritään rajoittamaan metsäkatoon yhdistettyjen tuotteiden tuomista EU:n markkinoille.

EU pyrkii edistämään kunnianhimoista siirtymää kestäviin ruokajärjestelmiin kansainvälisissä standardointielimissä ja muissa mm. YK:n alaisissa kansainvälisissä instituutioissa ja tapahtumissa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti vuoteen 2030 ulottuviin Pellolta pöytään -strategian tavoitteisiin, joilla pyritään parantamaan EU:n ruokajärjestelmän kestävyyttä reilulla, terveyttä edistävällä ja ympäristöystävällisellä tavalla. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että strategian toimeenpanossa tartutaan mahdollisuuksiin vahvistaa ruokajärjestelmän kokonaiskestävyyttä pellolta pöytään sekä edelleen ruokahävikin vähentämiseen ja ravinteiden talteenottoon ja kierrätykseen asti.

Pellolta pöytään –strategia on osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa, joka tähtää ilmastoneutraaliin talouteen ja kestävään kasvuun EU:ssa. Valtioneuvoston kantoja Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan kuvaillaan tarkemmin E-kirjeessä (E 61/2020 vp).

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että Pellolta pöytään –strategialla hidastetaan ilmastonmuutosta, parannetaan vesien- ja maaperän tilaa, edistetään luonnon monimuotoisuutta sekä parannetaan ruokaturvaa. Pellolta pöytään –strategia on tärkeä Pariisin ilmastosopimuksen sekä YK:n kestävän kehityksen ja biodiversiteettisopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU edistää myös globaalilla tasolla ruokajärjestelmien kestävyyttä.

Valtioneuvosto korostaa, että strategian toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota jäsenvaltioiden lähtötilanteisiin ja olosuhteisiin sekä kokonaiskestävyyteen huomioiden ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat sekä vaikutukset eri alueisiin.

Strategian toimeenpanon tavoitteena tulee olla konkreettisten ja vaikuttavien tulosten aikaansaaminen EU:n laajuisilla politiikkatoimilla, jotka samalla vahvistavat viljelijöiden tulotasoa ja tuotannon kilpailukykyä, ylläpitävät maatalousympäristöjen hyvää tilaa ja edistävät yhteiskunnassa positiivista rakennemuutosta. Valtioneuvosto katsoo, että kestävä ruokajärjestelmä on avainasemassa yhteiskunnallisen kriisinkestävyyden näkökulmasta.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä tietopohjaisen ja vaikuttavuusanalyyseihin perustuvan politiikan merkitystä ja katsoo, että toimenpiteitä laadittaessa ja kehitettäessä tulee hyödyntää riittävää tietopohjaa niiden vaikutuksista.

Kestävän elintarviketuotannon varmistaminen

Kasvinsuojeluaineiden suhteen Valtioneuvosto korostaa riskien vähentämisen merkitystä, mutta samalla riskinarviointia tulee edelleen parantaa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä vaihtoehtoisten torjuntamenetelmien ja –tekniikoiden käytön lisäämistä sekä vähäriskisten kasvinsuojeluaineiden käyttöä. Kasvinsuojelun tulee olla ekologisesti kestävää ja noudattaa varovaisuusperiaatetta. Valtioneuvosto voi hyväksyä yleisen tavoitteen kasvinsuojeluaineiden käytön määrällisestä vähentämisestä EU:n tasolla, mutta komission tavoite prosentuaalisesta määrän vähentämisestä on kuitenkin epäselvä ja vaatii tarkennusta. Valtioneuvosto voi tukea käytön määrällistä vähentämistavoitetta torjunta-aineiden kestävän käytön direktiivin 4 artiklan mukaisille erityisesti tarkkailtaville tehoaineille. Valtioneuvosto katsoo, että torjunta-aineiden kestävän käytön direktiivin toimeenpanon vahvistaminen, integroidun kasvinsuojelun menetelmien käytön edistäminen ja yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) strategiasuunnitelmat luovat tavoitteiden saavuttamiselle hyvän lähtökohdan. Suomi kannattaa kasvinsuojeluaineiden käytön tilastoinnin ja seurannan parantamista.

Valtioneuvosto tukee komission tavoitetta ravinnekuormituksen vähentämistarpeiden tunnistamisesta. Valtioneuvosto katsoo, että on tärkeää vahvistaa EU-lainsäädännön toimeenpanoa kuormituksen vähentämiseksi ja vesien ja merien hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi valuma-aluekohtaisesti. Itämeren valtiot ovat HELCOM:ssa (Itämeren suojelukomissio) sopineet Itämeren ravinnekuormituksen katosta ja valtiokohtaisista kuormituksen vähentämistavoitteista. Valtioneuvosto katsoo, että HELCOM-yhteistyön kokemuksilla voidaan edistää työtä ravinnepäästöjen vähentämiseksi myös muissa EU:n jäsenvaltioissa.

Valtioneuvosto kannattaa mineraalilannoitteiden käytön hallittua vähentämistä niiltä osin, kun se on viljelykasvin tarpeiden mukaista eikä vaaranna satotasoja. Ravinteita tulee käyttää täsmälli-

sesti viljelykasvin tarpeen, kasvupaikan olosuhteiden ja sääolojen mukaan. Valtioneuvosto pitää tärkeänä edistää ravinteiden kierrätystä sekä täsmäviljelyn tekniikoiden hyödyntämistä ja muita kestäviä käytäntöjä mineraalilannoitteiden käytön vähentämiseksi. Viljelykasvien ravinteiden hyödyntämistä tulee parantaa myös huolehtimalla pellon peruskunnosta, vesienhallinnasta ja viljelykasvien kasvinterveydestä.

Valtioneuvosto kannattaa toimien jatkamista kotieläintuotannon kestävyyden lisäämiseksi mm. vahvistamalla EU:n ja jäsenvaltioiden valkuaisomavaraisuutta ja kehittämällä tuotantomenetelmiä, lannan käsittelyä sekä aiheeseen liittyvää tutkimusta.

Valtioneuvosto pitää hyvänä komission ajatuksia biokaasun tuotannon edistämiseksi. Valtioneuvosto katsoo, että esimerkiksi valtiontukisääntelyä tulee joustavoittaa siten, että helpotetaan maatiloilla tuotetun energian ja polttoaineen myyntiä tilan ulkopuolelle.

Valtioneuvosto pitää hyvänä tavoitetta vähentää mikrobilääkkeiden käyttöä kotieläintuotannossa ja vesiviljelyssä. Sekä mikrobilääkkeiden käytön että käytön vähentämisen tulee olla hallittua ja tarkoituksenmukaista. Eläimiä on lääkittävä, kun se on välttämätöntä tai kun lääkitsemättä jättäminen voi aiheuttaa eläimille kärsimystä. Valtioneuvosto on edelläkävijä mikrobilääkkeiden täsmällisessä käytössä ja samaa tulee edistää myös EU:ssa. On tärkeää, että EU edistää globaalilla tasolla eläinten hyvinvointia koskevia standardeja ja mikrobilääkeresistanssin vastaista työtä. Eläinten hyvinvointia tulisi edistää joulukuussa 2019 hyväksyttyjen neuvoston päätelmien mukaisesti.

Valtioneuvosto kannattaa kasvinterveyden edistämistä sekä tukee komission selvitystä uusista genomitekniikoista, jossa käsitellään myös uusien tekniikoiden mahdollisuuksia elintarvikeketjun kestävyyden parantamiseksi.

Valtioneuvosto pitää myönteisenä tavoitteena nostaa luonnonmukaista tuotantoa kotieläin- ja kasvintuotannossa EU:ssa 25 %:iin maatalousalasta, ottaen kuitenkin huomioon, että tuotannon kasvun tulee tapahtua markkinalähtöisesti vastaten kulutuksen ja vientimahdollisuuksien kasvua. Valtioneuvosto tukee myös tavoitetta kannustaa viljelijöitä luomutuotannossa käytettyjen viljelytapojen hyödyntämiseen. Luomutuotanto tukee useita strategiassa asetettuja kestävän tuotannon tavoitteita. On tärkeää kehittää tuotannon, jalostuksen ja markkinoinnin edellytyksiä sekä tuottajien osaamista niin, että kasvavalta luomuviljelyalalta saataisiin lisääntyvästi hyvälaatuisia sekä kuluttajia ja ammattikeittiöitä kiinnostavia luomutuotteita markkinoille. Valtioneuvosto tukee toimia, joilla helpotetaan siemenlajikkeiden rekisteröintiä, myös luonnonmukaista viljelyä varten, ja joilla varmistetaan perinteisten ja paikallisesti mukautettujen lajikkeiden helpompi pääsy markkinoille.

Moni Pellolta pöytään -strategian tavoitteista on kytköksissä YMP:n uudistukseen. Valtioneuvosto on sitoutunut uuden YMP:n kehittämiseen yksinkertaisemmaksi sekä sen tavoitteisiin varmistaa viljelijöille riittävä toimeentulo ja vahvistaa toimia ympäristön ja ilmaston hyväksi. Valtioneuvosto on ilmaissut tukensa ympäristö- ja ilmastokunnianhimon kasvattamiselle nykyisestä tasosta uudessa YMP:ssa. Valtioneuvosto katsoo, että maatalouden osalta strategian ilmasto- ja ympäristötoimia tulee toteuttaa YMP:n kautta kunkin jäsenvaltion olosuhteisiin sopivalla tavalla ja niiden tulee perustua jäsenvaltioissa kansallisesti havaittuihin tarpeisiin. Strategian YMP-lii-

tännäisiin tavoitteisiin, kuten ehdollisuuteen, ekojärjestelmiin ja tuotantoon sidottuihin tukiin, otetaan kantaa osana YMP:n uudistusta koskevaa kannanmuodostusta. Valtioneuvoston kannat YMP:n uudistuksen asetusehdotuksiin on kuvailtu U-kirjelmässä (U 73/2018 vp) ja U-jatkokirjeissä (UJ 5/2019 vp ja UJ 4/2020 vp). Suomi pitää tärkeänä, että kansallisten YMP:n strategiasuunnitelmien sisältövaatimukset ja valvontavelvoitteet ovat suunnitelmien hyväksymiseen ja toimeenpanoon liittyvien viivästymien välttämiseksi mahdollisimman aikaisin jäsenvaltioiden tiedossa. Muutettua rahoituskehysehdotusta vuosille 2021—2027 (MFF+) ja ehdotusta uudeksi elpymisvälineeksi tarkastellaan ja linjataan erikseen ehdotuksia koskevassa valtioneuvoston kirjeessä E 64/2020 vp. Komission ehdotuksen rahoituksen mitoitukseen ja rahoituksen luonteeseen otetaan erikseen kantaa osana rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuutta.

Valtioneuvosto pitää tarpeellisena säädellä merellä tapahtuvaa kalastusta ja muuta taloudellista toimintaa meriympäristölle haitallisten ja kumuloituvien vaikutusten estämiseksi ja vähentämiseksi. Laiton, ilmoittamaton ja sääntelemätön (LIS) kalastus tulee estää tehokkailla ja tarkoituksenmukaisilla toimilla. Valtioneuvosto pitää tärkeänä vesiviljelyn kestävyyden kehittämistä. Valtioneuvoston kannat kalataloutta koskeviin kysymyksiin kuvataan tarkemmin EU:n biodiversiteettistrategiasta annetussa E-kirjeessä.

Valtioneuvosto pitää positiivisena, että Pellolta pöytään -strategiassa kiinnitetään huomiota tuottajan aseman parantamiseen ruokaketjussa sekä ketjun läpinäkyvyyden parantamiseen. Komissiolta odotetaan kuitenkin konkreettisia ehdotuksia asian edistämiseksi.

Ruokaturvan varmistaminen

Valtioneuvosto pitää tervetulleena komission aloitetta valmiussuunnitelman laatimiseksi elintarvikehuollon ja elintarviketurvan varmistamiseksi. Elintarvikesektorin huoltovarmuus ja ruokaturva tulee varmistaa kaikissa tilanteissa.

Kestävän ruuanjalostuksen, kaupan ja kulutuksen edistäminen ja ruokahävikki

Valtioneuvosto katsoo, että kestävyyden tulee ulottua alkutuotannosta aina ruokahävikin ja ravinteiden hyödyntämiseen saakka. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että elintarviketeollisuudessa jatketaan työtä siirtymiseksi kestävämpiin käytäntöihin Pellolta pöytään -strategian eri osa-alueilla, mukaan lukien ruokahävikki, pakkaukset sekä logistiikka.

Valtioneuvosto kannattaa komission näkemystä siitä, että kestävästi tuotetun, terveellisen ja kohtuuhintaisen ruoan tulisi olla kaikkien saatavilla ja elintarviketurvallisuuden korkea taso tulee säilyttää jatkossakin. Kuluttajien mahdollisuuksia saada tietoa elintarvikkeiden alkuperästä, ravintosisällöstä ja ympäristövaikutuksista tulee edelleen parantaa. Valtioneuvosto kannattaa komission aikomusta tarkastella pakollisten alkuperämerkintöjen laajentamista tietyille uusille elintarvikeryhmille. Valtioneuvosto pitää hyvänä komission pyrkimystä yhtenäistää väittämiä tuotteiden ympäristövaikutuksista ja katsoo, että tuotteiden ympäristövaikutusten arvioinnissa tulisi käyttää yhtenäisiä ja läpinäkyviä menetelmiä. Valtioneuvosto kannattaa myös ravintosisältöprofiilien luomista epäterveellisten elintarvikkeiden markkinoinnin rajoittamiseksi sekä sen edistämiseksi, että elintarvikkeita ja ateriatarjontaa uudelleenmuokattaisiin terveellisemmäksi. Valtio-

neuvosto pitää hyvänä pakollisten vähimmäiskriteereiden asettamista kestäville julkisille ruokahankinnoille.

Valtioneuvosto on sitoutunut YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen puolittaa ruokahävikki vuoteen 2030 mennessä. Suomi korostaa, että ruokahävikin ehkäisemiseen suunnattuja toimia tulee edelleen vahvistaa ja kehittää koko EU:ssa. Valtioneuvosto pitää tervetulleena komission aikeita tarkistaa kaupan pitämisen vaatimuksia erityisesti niiden vaikutuksista ruokahävikin syntyyn.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että työtä elintarvikepetosten ehkäisemiseksi jatketaan joulukuussa 2019 hyväksyttyjen neuvoston päätelmien mukaisesti.

Valtioneuvoston kannat kestävien pakkausratkaisujen edistämiseen on kuvailtu E-kirjeessä (E 36/2020 vp). On tärkeää, että kuluttajien tietoisuutta lisätään pakkausten kestävyydestä ja ympäristövaikutuksista.

Tutkimus, innovaatiot, koulutus ja neuvonta

Valtioneuvosto katsoo, että siirtymä kestävämpään ruokajärjestelmään vaatii tutkimusta ja neuvontaa toimeenpanon tukemiseksi. Valtioneuvosto pitää tärkeänä jatkaa panostusta maatalouden digitalisaatioon, neuvontaan ja nopeiden laajakaistayhteyksien rahoitukseen mm. YMP:n strategiasuunnitelmien kautta.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio seuraa Pellolta pöytään strategiaan liittyvien aloitteiden toimeenpanon vaikutuksia kilpailukykyyn, ympäristöön ja terveyteen. Valtioneuvosto katsoo, että olisi tärkeää seurata myös vaikutuksia maaseudun elinvoimaisuuteen olemassa olevia mittareita hyödyntäen. Valtioneuvosto korostaa, että strategian toimeenpanon ja vaikuttavuuden seurantaa ja YMP:n indikaattorien synergiaa tulee vahvistaa ja pyrkiä mahdollisimman yhdenmukaiseen ja kustannustehokkaaseen mittaristoon. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että uusien vaatimusten laadinnassa, seurannassa, seurantatulosten avoimuudessa ja valvonnassa sekä analysoinnissa otetaan tasapainoisesti huomioon niistä aiheutuvat kustannukset ja muut vaikutukset ruokajärjestelmän eri osapuoliin.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU tukee siirtymää kestävämpiin ruokajärjestelmiin myös kansainvälisen yhteistyön ja kauppapolitiikan keinoin. Valtioneuvosto katsoo, että kansainvälisessä yhteistyössä elintarviketutkimus- ja innovointi, metsäkadon vähentäminen sekä ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja sen hillitseminen on oltava keskeisessä asemassa. EU:n tulee aktiivisesti edistää elintarvikkeiden kestävyysvaatimuksia globaalilla tasolla ja tehostaa yhteistyötä mm. eläinten hyvinvoinnin, kasvinsuojeluaineiden kestävämmän käytön ja mikrobilääkeresistenssin vastaisen työn osalta ja samalla edistää EU:n tarjonnan kilpailukykyä ja reilua kauppaa.

Strategian toimintasuunnitelmaan sisältyviin yksittäisiin aloitteisiin ja lainsäädäntöehdotuksiin otetaan tarkemmin kantaa aloitteiden ja lainsäädäntöehdotusten käsittelyn yhteydessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Pellolta pöytään -strategia on osa komission Euroopan vihreän kehityksen ohjelman (European Green Deal) aloitteita ja sen tavoitteena on kehittää reilu, terveyttä edistävä ja ympäristöystävällinen ruokajärjestelmä. Vihreän kehityksen ohjelma on keskeinen osa komission vastausta globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 toteuttamiseksi. Komissio julkaisi samana päivänä Pellolta pöytään -strategian kanssa EU:n biodiversiteettistrategian vuodelle 2030, ja strategiat sisältävät osittain myös samoja maatalouteen liittyviä tavoitteita. Valtioneuvosto on toimittanut eduskunnalle EU:n biodiversiteettistrategiasta erillisen selvityksen (E 84/2020 vp.).

Ympäristövaliokunta toteaa, että käynnissä olevalla EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksella on keskeinen rooli sekä Pellolta pöytään -strategian että EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteiden saavuttamisessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että EU:n elpymissuunnitelmassa esitetty lisärahoitus viljelijöiden ja maaseutualueiden tukemiseen mahdollistaa tavoitteiden saavuttamisen ruokajärjestelmän hallitulla muutoksella.

Komission mukaan siirtymällä kestävämpään ruokajärjestelmään voidaan pienentää EU:n ruokajärjestelmän ympäristö- ja ilmastojalanjälkeä, parantaa ruokajärjestelmän kriisinsietokykyä ja suojella kansalaisten terveyttä. Valiokunta korostaa, että väestönkasvu ja ilmastonmuutos aiheuttavat tulevaisuudessa myös uusia lisähaasteita ruoantuotannolle. Valiokunta toteaa, että strategiassa esitetty valmiussuunnitelma EU:n elintarvikehuollon ja ruokaturvan varmistamiseksi on erittäin ajankohtainen ja kannatettava. Suomi voi ruokajärjestelmän kriisinkestävyyden ja elintarviketuotannon huoltovarmuuden ja omavaraisuuden osalta toimia suunnannäyttäjänä EU:ssa.

Pellolta pöytään -strategiassa esitetään prosentuaalisia vähennystavoitteita muun muassa tavanomaista haitallisempien kasvinsuojeluaineiden ja lannoitteiden käytölle sekä tuotanto- ja vesiviljelyeläimiin käytettävien mikrobilääkkeiden myynnille. Suomen vahvuuksia näiden strategian tavoitteiden toimeenpanossa ovat muun muassa mikrobilääkkeiden käytön vähentäminen hallitusti, hyvät pohjatiedot ja seurantajärjestelmät ravinteiden kierrätyksen edistämiseen, lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin korkea taso ja seurantaindikaattorien kehitystyö. Valiokunta korostaa, että Suomen on tärkeää edistää näitä hyviä käytäntöjä ja niitä tukevaa osaamista Euroopan laajuisesti. Hyvä tietopohja mahdollistaa strategian toimeenpanon seurannan ja tuloksellisuuden luotettavan arvioinnin.

Pellolta pöytään -strategiaan sisältyy tavoite kasvinsuojeluaineiden kokonaiskäytön ja niistä aiheutuvien riskien sekä tavanomaista haitallisempien kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämisestä 50 % nykyisestä vuoteen 2030 mennessä. Kasvinsuojeluaineiden osalta toimia riskien vähentämiseksi toteutetaan EU-maissa jo nyt. Valiokunnan näkemyksen mukaan näitä toimia tulee jatkaa ja parantaa riskinarviointia erityisesti siten, että arvioinnissa otetaan huomioon aineiden vaikutukset pölyttäjiin. Torjunta-aineiden kestävän käytön direktiivissä tavoitteena on, että ensin käytetään ennalta ehkäiseviä keinoja ja vaihtoehtoisia torjuntatapoja, kuten viljelykiertoa, aluskasveja ja erilaisia muokkausmenetelmiä, ja vasta viime sijassa turvallisia kasvinsuojeluaineita. Valiokunta katsoo, että direktiivissä tarkoitetuille erityisesti tarkkailtaville aineille, kuten glyfosaatille, on tärkeää asettaa määrällinen vähentämistavoite.

Strategiassa tavoitteena on vähentää lannoitteiden käyttöä vähintään 20 % ja ravinnehuuhtoumia vähintään 50 % vuoteen 2030 mennessä. Ympäristövaliokunta toteaa, että maatalouden ravinnekuormituksen vähentäminen on ajankohtainen tavoite myös Suomessa. Lannoitteiden käyttöä tulee vähentää esimerkiksi edistämällä maaperän kasvukunnosta huolehtimista, täsmäviljelyä, viherlannoitusta ja ravinteiden kierrätystä. Valiokunta kannattaa valtioneuvoston kannassa esiin tuotua näkemystä, jonka mukaan Itämeren valtioiden HELCOM:ssa Itämeren ravinnekuormituksen vähentämiseksi tekemän yhteistyön kokemuksia voidaan hyödyntää myös muualla EU:ssa. Ravinteiden kierrätykseen liittyen on erityisen tärkeää löytää ratkaisuja lannan käytön vähentämiseksi ja lannan ravinteiden kierrättämiseksi. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi tältä osin esiin muun ohella turkistuotannossa muodostuvan lannan hyötykäyttöä selvittänyt Turkisteho-hanke. Oikeilla prosessoinnin, varastoinnin ja levityksen valinnoilla voidaan vähentää lannasta aiheutuvia ilmasto-, rehevöitymis- ja happamoitumisvaikutuksia. Samalla voidaan myös vähentää mineraalilannoitteiden tarvetta ja niistä aiheutuvia ympäristövaikutuksia sekä lisätä Suomen maatalouden ravinneomavaraisuutta.

Komissio esittää strategiassa, että tuotanto- ja vesiviljelyeläimiin käytettävien mikrobilääkkeiden myyntiä vähennetään 50 % vuoteen 2030 mennessä. Komissio aikoo lisäksi arvioida uudelleen eläinten hyvinvointilainsäädäntöä standardien parantamiseksi. Ympäristövaliokunta pitää näitä toimia kannatettavina ja katsoo, että strategiassa mainittu eläinten hyvinvointimerkki on myös tärkeä ja Suomen tulee osaltaan edistää sen käyttöönottoa.

Luomutuotanto tarjoaa ratkaisuja useisiin strategian tavoitteisiin, sillä luomutuotanto vähentää merkittävästi maatalouden riippuvuutta kemiallisista torjunta-aineista, lannoitteista ja antibiooteista sekä edistää luonnon monimuotoisuutta ja lisää eläinten hyvinvointia. Strategian tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä 25 % EU:n maatalousmaasta on luomutuotannon piirissä. Kansainvälisesti ja EU-alueella luonnonmukaisen tuotannon ala on ollut kasvussa. Esimerkiksi Suomessa luomutuotannon ala ja luomutuotteiden myynti ovat tuplaantuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Valiokunta toteaa, että luomutuotannon piirissä olevan alan nostaminen edellyttää positiivisen markkinakehityksen tueksi riittäviä luomutuotannon edistämistoimia, kuten luomutukea, luomuruokaketjun parantamista, koulutusta, neuvontaa, luomuhankkeita ja viennin edistämistoimia.

Ruokajärjestelmän muutoksen ja elintarvikeketjun kestävyyden kannalta siirtymä kasvispainotteisempaan ruokavalioon on keskeisessä roolissa. Valiokunta toteaa kasviproteiinien tuotannon kehittämisessä olevan paljon potentiaalia niin Suomessa kuin koko EU:ssa ja siksi siihen liittyviä innovaatioita kannattaa tukea. Myös terveyden näkökulmasta yhteiskunnan tasolla on tarvetta vähentää kokonaiskalorien määrää ja samaan aikaan lisätä kasvisten kulutusta. Ympäristö- ja terveysnäkökulmien yhteensovittaminen on keskeisessä asemassa muun muassa parhaillaan päivitettävissä pohjoismaisissa ravitsemussuosituksissa, joiden tavoitteena on selkeyttää ravinnon ja kestävän kehityksen yhtymäkohtia. Valiokunta toteaa, että suomalaisten tuottajien ja kuluttajien etu on olla etupainotteisesti mukana elintarvikemarkkinoiden muutoksessa. Valiokunta korostaa, että ruokajärjestelmän muutos tapahtuu ensisijaisesti kuluttajien vapaaehtoisten valintojen kautta, mutta kuluttajien mahdollisuuksia tehdä kestäviä valintoja tulee tukea sekä varmistamalla luotettavan tiedon saanti ruoan alkuperästä ja terveys- ja ympäristövaikutuksista että taloudellisten ohjauskeinojen avulla. Valiokunta toteaa, että edellytyksenä kestävien valintojen tekemiselle on

myös huomion kiinnittäminen ruoan makuun ja maukkaiden ateriavaihtoehtojen tarjoaminen kuluttajille.

Valiokunta kannattaa strategiassa esitettyä vähimmäiskriteerien asettamista julkisille ruokahankinnoille kestävän ruoan saatavuuden parantamiseksi. Lisäksi komissio aikoo arvioida myös koulujakelujärjestelmää. Suomi voi julkisten ruokahankintojen ja kouluruokailun osalta omilla esimerkeillään edistää kehitystä EU:ssa. Valiokunta katsoo, että kouluruokailuun osoitettavien lisäpanostusten ohella tulee yleisemminkin huolehtia ammattikeittiöiden henkilökunnan ja muiden alalla toimivien riittävästä koulutuksesta, mukaan lukien hankintaosaamisen kehittäminen. Koulutuksen ja osaamisen kehittämisen avulla voidaan varmistaa, että kouluissa ja muissa julkisissa ruokapalveluissa on tarjolla monipuolisesti kestäviä ja maukkaita ruoka-annoksia. Valiokunta korostaa, että oikein kohdennetut julkiset hankinnat voivat edistää ruokajärjestelmän hallittua muutosta ja muun ohella edellä mainittua tavoitetta luomutuotannon osuuden lisäämisestä.

Pellolta pöytään -strategia sisältää myös toimenpiteitä kestävään tuotantoon siirtymiseksi kalastuksessa ja vesiviljelyssä. Ympäristövaliokunta toteaa, että hallitusohjelmassa pyritään lisäämään kotimaisen kalan osuutta kulutuksesta edistämisohjelmalla, jonka tavoitteena on nostaa elintarvikkeena käytettävän kotimaisen kalan käyttö kaksinkertaiseksi vuoteen 2027 mennessä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto YmVL 13/2020 vp

Helsingissä 2.10.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hannu Hoskonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Sari Multala kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina